

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės tarybos

2014 m. liepos 10 d.

sprendimu Nr. T-418

PATVIRTINTA

Kauno lopšelio-darželio „Vaikystė“

direktoriaus 2014 m. liepos 17 d.

įsakymu Nr. V-35

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „VAIKYSTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie įstaigą

Kauno lopšelis-darželis „Vaikystė“ – juridinis asmuo, nesiekianti pelno Kauno miesto savivaldybės institucija.

Grupė – neformaliojo švietimo mokykla.

Tipas – [lopšelis-darželis](#).

Adresas: Partizanų g. 42, LT – 49484 Kaunas.

Telefonai: 8 – 37 31 10 14; 8 – 37 31 30 86.

Elektroninis paštas: info@vaikystes.lt

Interneto svetainės adresas: www.vaikystes.lt

Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi

Lopšelis-darželis „Vaikystė“ vykdo neformaliojo švietimo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas. Ikimokyklinio ugdymo programa atliepia Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų nuostatas ir šių nuostatų įgyvendinimo programą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos koncepciją (2003), Rengimo šeimai ir lytiškumo programą (2007), Gyvenimo įgūdžių ugdymo programą (2004), Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (1995), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą (2014), Kauno miesto savivaldybės 2013 – 2015 metų strateginio veiklos plano ir Kauno lopšelio-darželio „Vaikystė“ 2013 – 2015 metų strateginio plano nuostatas. Ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 2 iki (5) 6 metų.

Lopšelio-darželio „Vaikystė“ ikimokyklinio ugdymo programos metodologija atitinka nacionalinės ikimokyklinio ugdymo politikos ir valstybinės programos „Ikimokyklinio ugdymo gairės – programa pedagogams ir tėvams“ (1991 m., 1993 m. leidimai) nuostatas bei tarptautinio Atviros Lietuvos ir Danijos Egmonto Peterseno fondų projekto „Ikimokyklinio ugdymo sistemos demokratizavimas“ esminius principus, grįstus konstruktyvizmo filosofija.

Ilgametis dalyvavimas Atviros Lietuvos ir Danijos Egmonto Peterseno fondų projekte „Ikimokyklinio ugdymo sistemos demokratizavimas“ turėjo įtakos lopšelio-darželio filosofijos, savitos kultūros, požiūrio į vaiką ir vaikystę, ugdymo turinio sampratos formavimuisi.

Pedagogų pasirengimas

Lopšelyje-darželyje veikia dešimt grupių: viena lopšelio, šešios ikimokyklinės ir trys priešmokyklinės. Ikimokyklinės grupės lanko mišraus amžiaus vaikai.

Lopšelyje-darželyje dirba kompetentingi pedagogai, gebantys ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas, suteikti jam pagalbą, atsižvelgiant į individualius ar specialiuosius ugdymosi poreikius, galimybes, įžvelgti daromą pažangą, įvertinti pasiekimus, priimti vaiką tokį, koks jis yra. Įgyvendinant Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (ratifikuota 1995m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr.I-983) pedagogai vieningai laikosi nuostatos, kad svarbiausia – užtikrinti aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos gyvenime ir suteikti galimybę dalyvauti, priimant sprendimus, liečiančius jo gyvenimą darželyje. Vaikai turi galimybę reikšti savo nuomonę, teikti siūlymus ir rinktis veiklą pagal savo interesus bei poreikius.

1998 metais įstaigai suteiktas Vaikystės pedagogikos centro statusas. Lopšelio-darželio pedagogai skleidžia demokratines Egmonto projekto idėjas kitų ugdymo įstaigų pedagogams, dalinasi inovatyviai vaikų ugdymo patirtimi, skatina pedagogus naujų metodų paieškai, padeda keisti pedagogų nuostatas, požiūrį į vaiką.

Lopšelio-darželio „Vaikystė“ pedagogai savo veikloje taiko projektų metodą. Šio metodo taikymas leidžia spręsti praktikoje kylančias problemas, nuolat analizuojant ir reflektuojant pedagoginį darbą gerinti ugdymo proceso kokybę. Projektinio darbo forma ir metodai padeda plėtoti demokratinius bendradarbiavimo santykius bendruomenėje ir ugdo profesines pedagogų kompetencijas.

Įstaiga plėtoja partnerystės ryšius su Kauno pedagogų kvalifikacijos centru, leidyklos „Šviesa“ mokymo centru, Kauno kolegijos J. Vienožinskio menų fakulteto Ikimokyklinio ugdymo katedra, Dainavos mikrorajono mokyklomis ir ikimokyklinėmis įstaigomis.

Lopšelio-darželio pedagoginio proceso savitumas

Demokratiniai pedagogų ir vaikų santykiai. Pedagogų ir vaikų santykiai grindžiami pasitikėjimu ir pagarba. Stengiamasi įžvelgti, kas vaikui svarbu, įsiklausyti į jo žodžius, paskatinti išsakyti savo nuomonę, išgirsti ją. Vaikai turi galimybę daryti įtaką darželio kasdinei veiklai, t.y. jie gali spręsti su jų gyvenimu įstaigoje susijusius klausimus, teikti siūlymus, pageidavimus, į kuriuos atsižvelgiama. Prioritetas teikiamas pačių vaikų iniciatyvai. Vaikai ir suaugę kartu kuria bendro gyvenimo įstaigoje ir grupėje susitarimus, taisykles, kurios padeda ugdyti atsakomybę ir tarpusavio supratimą.

Vaikų kultūros pripažinimas. Laikomasi požiūrio, kad vaikiškumas yra vertybė, vaikams netaikomi suaugusiems būdingi elgesio standartai, kuriamos sąlygos vaikų saviraiškai ir vaikiškam elgesiui plėtotis.

Ugdymo individualizavimas. Siekiame pažinti kiekvieną vaiką, individualų jo raidos tempą. Suvokę svarbiausius jo poreikius ir galimybes, numatome individualius ugdymo(si) būdus ir metodus. Skatiname vaiko savarankiškumą tose srityse, kur gebėjimai geriau susiformavę ir teikiame didesnę pagalbą mažiau išlavėjusių gebėjimų ugdymui. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams teikiama švietimo pagalba. Individualias vaikų ugdymosi problemas padeda spręsti Vaiko gerovės komisija. Dienos ritmas ir veikla lanksčiai derinami su vaiko poreikiais, interesais ir galimybėmis (pvz., vaikas neprivalo „išgulėti“ visą numatytą pietų miego laiką).

Ugdymo aplinka. Kuriama taip, kad tenkintų kiekvieno vaiko poreikius, ugdytų jo gebėjimus, skatintų kaupti naują patirtį, išbandyti įvairias veiklos formas ir pažinimo būdus. Siekiama, kad aplinka skatintų vaiką aktyviai veikti, tyrinėti, pažinti, pasitikėti savo gebėjimais. Vaikas pats yra aktyvus aplinkos kūrėjas.

Glaudus bendradarbiavimas su šeima. Nuolat siekiame, kad vaiko tėvai (globėjai) dalyvautų ugdymo procese ir taptų aktyviais bendruomenės nariais. Bendradarbiavimą grindžiame pozityviomis nuostatomis: tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, įsiklausymu į vienas kito poreikius ir interesus, pagarba šeimos vaidmeniui, ugdant vaiką. Nuolat tariamės dėl individualių vaiko ugdymosi poreikių ir išgalių, kylančių problemų sprendimo būdų, veiksmingų ugdymo metodų taikymo.

Lankstus specialistų integravimas į ugdymo procesą. Įstaigoje dirbanti specialistų komanda – logopedas, specialusis pedagogas, psichologas, kūno kultūros ir meninio ugdymo pedagogai,– siekia darbą organizuoti taip, kad nepažeistų pedagoginio proceso vientisumo. Vyksta glaudus bendradarbiavimas su grupių pedagogais ir vaikų tėvais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Visuminio ugdymo

Ikimokykliniame amžiuje sudarome sąlygas skleisti visoms vaiko prigimtinėms galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

Individualizavimo

Remiamės samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Žinodami ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, įvertinę kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatome realius vaiko ugdymo(si) tikslus, pritaikome ugdymo turinį. Nuolat stebėdami vaiko daromą pažangą, numatome tolesnę ugdymo(si) perspektyvą.

Demokratiškumo

Vaikui suteikiame pasirinkimo laisvę. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatiname aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos veikloje: išklausiama nuomonė, palaikoma iniciatyva, suteikiama erdvė jam pasireikšti, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.

Tęstinumo

Siekiame darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikriname nuoseklų ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje. Nuolat siekiame palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo programos tikslas

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Ikimokyklinio ugdymo programos uždaviniai

- Padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, pritaikant ir įgyvendinant ugdymo(si) turinį.
- Siekti bendravimo ir socialinių įgūdžių formavimosi, kuriant palankią aplinką žaidimų plėtojimui(si) ir vaikų kultūros raiškai.
- Ugdyti vaiko kalbą kaip pagrindinę bendravimo ir saviraiškos priemonę, padėti pajusti kalbos grožį, išreikšti mintis, jausmus ir patirtį.
- Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- Padėti vaikui pažinti save ir aplinkinį pasaulį, sukuriant sąlygas įvairiems pažinimo ir tyrinėjimo būdams.
- Ugdyti vaikų estetinį suvokimą ir meninę raišką, palaikant vaikų spontaniškas, kūrybines idėjas.
- Užtikrinti pozityvų, pasitikėjimu ir pagarba grįstą vaikų, pedagogų ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimą.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų kompetencijų ugdymą(si). Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo įstaigoje laiką: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje ir pačių vaikų spontaniškoje veikloje. Ikimokyklinio ugdymo turinyje pateikiami projektai, kuriais siekiama ugdyti vaiko socialinę, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo ir meninę kompetencijas. Kiekvieną kompetenciją sudaro ugdytinios vertybinės nuostatos, šį amžiaus tarpsnį atitinkantys gebėjimai, žinios, supratimas, vaiko patirtis. Visos šios kompetencijos glaudžiai tarpusavyje siejamos ir integruojamos. Teminiai projektai grindžiami nuoseklumo ir perimamumo principu, nuo vaikui artimos (šeimos, namų aplinkos, gimtosios vietovės, gamtos) prie tolimesnės aplinkos ir reiškinių. Projekto temos pasirinkimą lemia grupės savitumas, lankančių vaikų poreikiai, turima patirtis, gebėjimai, laikmečio aktualijos.

Programoje pateikiamas projektinis ugdymo turinio modeliavimas užtikrina ugdymo proceso visapusiškumą. Šį ugdymo turinio dėstymo būdą renkamės todėl, kad esame įgiję pakankamą projektinio darbo patirtį, kuri leidžia teigti, kad:

- Projektų metodas suteikia ugdymo turiniui lankstumo, nes pedagogas turi kūrybinę laisvę jį modeliuoti, keisti, pritaikyti atskiram vaikui arba visai vaikų grupei. Ypač daug dėmesio skiriama spontaniškai vaikų veiklai ir aktyvumui.
- Projektų metodo elementai (stebėjimas, analizė, refleksija) leidžia labiau pažinti vaiką, t.y. jo gebėjimus, patirtį, asmenines savybes, interesus, patirties kaupimo būdus. Nuolatinė refleksija ir analizė padeda vertinti vaiko pasiekimus ir numatyti ugdymo(si) perspektyvą.
- Taikant projektų metodą ugdymo procesas tampa dinamiškesnis ir žaismingesnis, o tai skatina aktyvesnį šeimos dalyvavimą. Tėvų suinteresuotumas ir idėjos praplečia ir pajvairina ugdymo turinį naujomis formomis ir padeda rasti naujų ugdymo turinio įgyvendinimo priemonių.

Ugdymo procese kūrybinę pedagogo ir vaiko sąveiką užtikrina taikomi ugdymo(si) metodai:

- **Žaidimas** – pagrindinis vaikų ugdymo(si) metodas, svarbi vaiko kultūros dalis. Žaisdami vaikai atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena įvairius vaidmenis, išreiškia jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, įveikia sunkumus, atrastus veiklos būdus pritaiko naujose situacijose, kuria bendravimo situacijas ir kt.
- **Stebėjimas** – vienas iš pagrindinių metodų, siekiant pažinti vaiką, atskleisti jo individualius poreikius, gebėjimus ir galias.
- **Interpretacija** – vaiko saviraiškos ir kūrybiškumo skatinimo būdas, padedantis jam atsiskleisti, savitai išreikšti savo ar pedagogų pasiūlytus sumanymus, idėjas.
- **Eksperimentavimas, tyrinėjimas** – vienas iš aplinkos pažinimo ir patirties kaupimo būdų, kurie skatina vaiką aktyviai veikti, daryti atradimus, planuoti, organizuoti.
- **Pokalbis, diskusija** – vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.
- **Kūrybiškumą skatinantys metodai:** naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.
- **Ugdymo aplinkos modeliavimas:** aplinka yra ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si) tikslo. Aplinka kuriama atsižvelgiant į vaikų poreikius, galimybes, interesus. Vaikai kuria ir keičia aplinką patys, ją pritaiko savo sumanymams.
- **Išvykos, ekskursijos:** turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai.

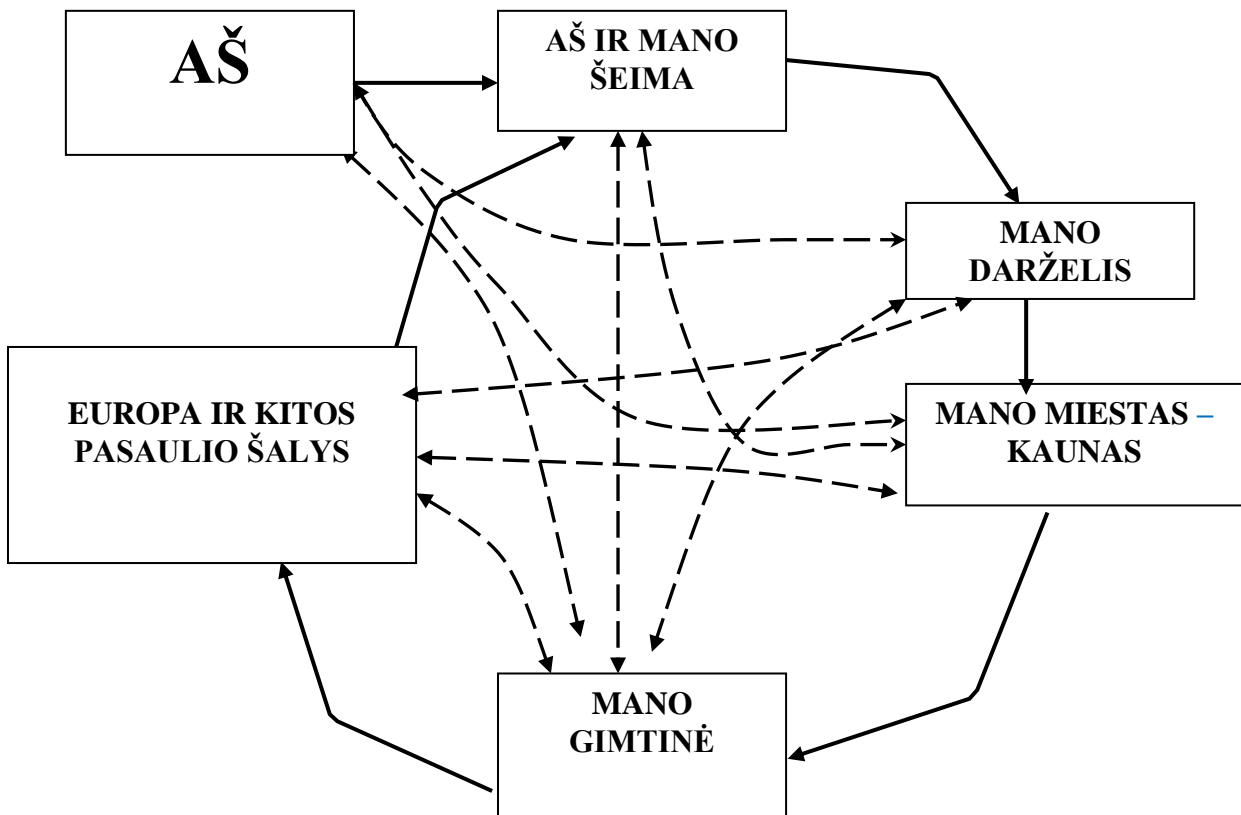
- **Sportinės veiklos metodai:** futboliukas, trikrepsis, estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai.
- **Regio Emilia metodo elementai:** meninė veikla prie šviesos ir smėlio stalų, kūrybinėse laboratorijose, eksperimentavimas su šviesomis ir spalvomis ir kt.
- **IT taikymas:** kompiuteriniai žaidimai, praktiniai užsiėmimai prie interaktyvios lentos, fotografavimas, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

Ugdymo turinio projekto schema

Šioje schemoje pavaizduojame, kaip teminiai projektai sudaro ikimokyklinio ugdymo programos turinį. Rodyklės rodo, kad projektai bus pasirenkami, laikantis nuoseklumo ir perimamumo principų, kai vaiko pažinimas prasideda nuo savęs, artimiausios aplinkos ir eina tolyn bei platin.

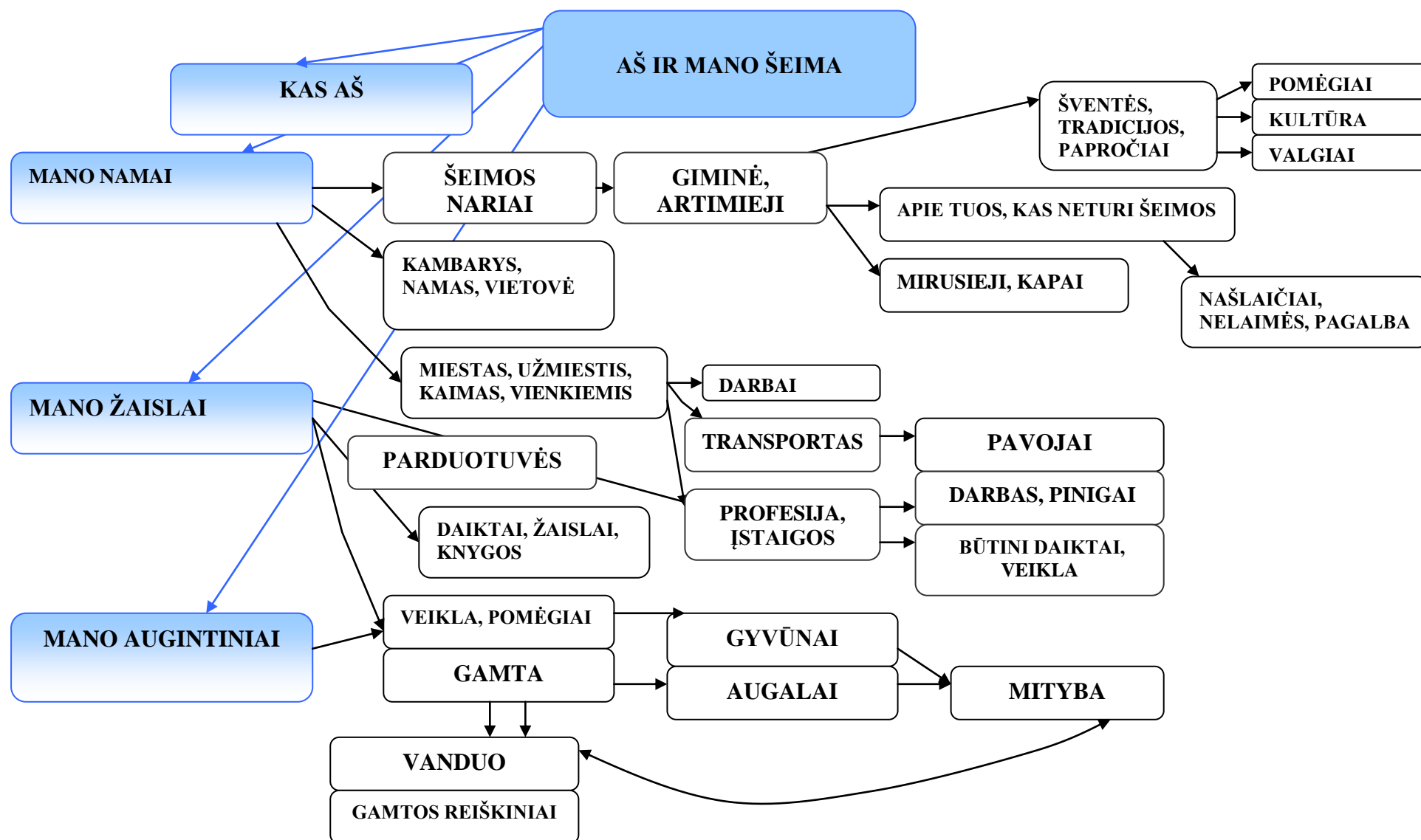
Punktyrinės linijos atskleidžia ugdymo turinio integralumą ir galimas sąsajas tarp projekto temų.

Pedagogai, pasirinkdami vieną iš projektų, išsikelia bendrą tikslą, numato turinį ir laukiamus rezultatus. Tikslas detalizuojamas savaitės planuose. Projekto trukmė neapibrėžiama, ji gali tęstis iki dviejų – trijų mėnesių. Įgyvendinus projektą, atliekama vykusio ugdomojo proceso analizė ir apibendrinimas, numatoma perspektyva.

Projektas „Aš ir mano šeima“

Ši schema parodo vieno iš programos projektų „Aš ir mano šeima“ turinio išplėtojimo galimybes. Grafiškai atskleidžiame projektų metodo lankstumą ir galimus projekto eigos variantus, kurie priklausys nuo kiekvienos grupės vaikų specifikos, patirties, poreikių, interesų, vaikų sumanymų. Kiekvieno projekto turinio pagrindu tampa pedagogo numatyti tikslai ir laukiamas rezultatas.

Ugdymo turinį dėstome dviejose lentelės grafose. Pirmoje grafoje išskiriame siektinas kompetencijas, praplėstas vaikų ugdymo(si) pasiekimų sritimis. Kiekvienoje vaikų ugdymosi pasiekimų srityje numatytos esminės nuostatos ir gebėjimai, kuriuos vaikas pagal savo individualias galimybes, ugdymosi tempą įgyja iki šešerių metų. Antroje grafoje pateikiamos veiklos gairės vaikams nuo 2 iki (5) 6 metų amžiaus. Tai galima vaikų veikla, kuri padės įgyti siektinų gebėjimų. Rengiant ugdymo turinį atsižvelgta į naują dokumentą – Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą.

<p>Siektinos kompetencijos (vertybinės nuostatos, gebėjimai, žinios ir patirtis)</p>	<p>2 – (5) 6 metų vaikų veiklos gairės</p>
---	---

<p><i>SOCIALINĖ KOMPETENCIJA</i></p> <p>Savivoka ir savigarba <i>Esminė nuostata.</i> Save vertina teigiamai. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė; • priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei; • pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka; • supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais. <p>Emocijų suvokimas ir raiška <i>Esminė nuostata.</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p>	<p>Projektas „Aš ir mano šeima“</p> <p><i>Kas aš?</i></p> <p>Žaisti atsiliepiant, pašaukiant ar vadinant save vardu, pasakyti vardą, kalbėti, pasakoti ką nors apie save, vartojant įvardžius, mandagius žodžius. Žiūrėti, aptarti iš namų atsineštus daiktus, sugalvoti su jais žaidimų. Žaidžiant susipažinti su draugų vardais. Aiškintis kuo vieni žmonės skiriasi nuo kitų, stebėti ir aptarti iliustracijas, nusakyti skirtumus: amžiaus, lyties, kūno sandaros. Kalbėtis apie vardus ir pavardes, jų kilmę, reikšmę. Tyrinėti save veidrodyje, aiškintis kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi, aptarti nuotaiką, išraišką. Paskatinti žaisti žaidimus, pasirenkant šeimos nario vaidmenį. Rūšiuoti, lyginti, grupuoti įvairius daiktus, įvardijant kelis požymius.</p> <p>Ieškoti informacijos enciklopedijose, knygoje, interneto puslapiuose. Padėti vaikams suprasti kūno ypatumus ir išbandyti galimybes, visais pojūčiais atlikti tyrinėjimus, eksperimentus, panaudojant įvairias priemones, technikas.</p> <p>Tyrinėti prie „šviesos“ stalo: apžiūrėti savo rentgeno nuotraukas, apvedžioti, ieškoti panašumų ir skirtumų. Žaisti su šešėliais, tyrinėti savo kūną, nusakyti kūno laikyseną, išbandyti įvairias kūno padėtis. Vartyti, žiūrėti knygeles, klausytis kūrinėlių, domėtis, aptarti iliustracijas, atrasti žinomus simbolius, paaiškinti.</p> <p>Klausytis grožinės literatūros ir muzikinių kūrinėlių, atkartoti, improvizuoti, inscenizuoti, groti. Susitikti su vaikų gydytoju, kalbėtis apie žmogaus kūno dalis, sveikatos stiprinimą, saugojimą. Kalbėtis apie tai, kokie žmogui kyla jausmai. Diskutuoti, ieškoti atsakymų, kada ir kodėl žmogui būna linksma, liūdna. Nusakyti veido išraišką, kūno laikyseną. Žiūrėti ir aptarti vaizdajuostes iš pantomimos teatro. Susitarti</p>
--	--

Esminiai gebėjimai:

- Atpažįsta ir įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus bei jų priežastis, bando į juos atsiliepti
- įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais,

Savireguliacija ir savikontrolė

Esminė nuostata.

Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminiai gebėjimai:

- ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai;
- įsiaudrinęs geba nusiraminti;
- bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.

Santykiai su suaugusiais

Esminė nuostata.

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminiai gebėjimai:

- pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje;
- mokosi iš suaugusių, drąsiai reiškia jiems

dėl taisyklių ir jų laikytis žaidžiant didaktinius žaidimus. Sudėlioti iliustracijas eilės tvarka pagal amžių, grupuoti pagal lytį, išorinius požymius.

Piešti, tapyti tyrinėti emocinę būseną išreiškiant spalva, forma, linija, dėme. Atrasti ir pajusti savo galimybes piešiant pirštukais, delnais ir pėdomis ir kt. Piešti savo ar šeimos narių portretus. Piešti užsimerkus, abiem rankom, piešti įvairioje erdvėje. Apibrėžti savo siluetą, pasigaminti lėles.

Žaisti muzikinius ratelius, žaidimus, atkartoti, simbolizuoti, spontaniškai judėti. Kurti ar muzikuoti pasitelkus muzikinius instrumentus, išbelsti ritmą klausant muzikinių kūrinių. Žaisti siužetinius žaidimus, prisiimti šeimos narių vaidmenis, vadovauti žaidimui, kurti taisykles, plėtoti žaidimo siužetą.

Mano šeima

Sudaryti kuo įvairesnių galimybių pristatyti savo šeimą, jos pomėgius, ką jie veikia, kur dirba. Žiūrėti, aptarti nuotraukų albumus, vaizdo įrašus, kalbėtis apie šeimą, dalintis išpūdžiais, svečiuotis pas draugus. Kalbėtis, diskutuoti apie senelius, jų gyvenamą vietą, veiklą, užsiėmimus, palyginti kaip gyvena kaime ir mieste. Žiūrėti ir aptarti nuotraukas, albumus vaizdo įrašus. Aptarinėti grožinę, pažintinę literatūrą. Kurti, pasakoti šeimos istorijas, vaizduoti meno kūriniuose. Pakviesti šeimos narius pabūti grupėje, papasakoti apie savo šeimą. Piešti šeimos narių portretus, judesį derinti su vaidyba, muzika, tyrinėti veido išraišką, atpažįstant nuotaikas ir jausmus. Kurti šeimos albumus, knygeles, rengti parodas. Surengti šeimos sveiko maisto gaminimo dieną. Piešti, konstruoti savo šeimos namą, svajonių namą, kambarį ant šviesos stalo.

Numatyti išvykas, iškylas su šeimos nariais, pramogauti, žaisti, patirti išpūdžių. Svečiuotis draugų šeimoje, paskatinti vaiką papasakoti, pasiūlyti bendrą veiklą. Žaisti šeimos mėgiamus žaidimus, tartis, laikytis taisyklių. Švęsti vaikų gimtadienius, vardadienius ir kt.

Padėti vaikams sužinoti apie gyvūnų, paukščių, vabzdžių šeimas, kalbėtis, diskutuoti, aiškintis problemines situacijas, numatyti išvykas. Kurti bendrus meninius kūrybinius projektus su šeimos nariais, artimaisiais.

Mano žaislai

Kalbėtis apie mėgiamus ir nemėgiamus žaislus, aiškintis priežastis, pasakoti žaislų atsiradimo istorijas, ieškoti informacijos internete, knygose, naudotis iliustracijomis, spausdintais tekstais. Pasiūlyti sugalvoti žaidimų su atsineštais iš namų žaislais, vaidinti, kurti, pasakoti,

<p>savo nuomone, tariasi, derasi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais. <p>Santykiai su bendraamžiais <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kas yra gerai, kas blogai; • draugauja bent su vienu vaiku arba su visais -supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda; • padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. <p>Problemų sprendimas <i>Esminė nuostata.</i> Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams sunkumams bei iššūkiams įveikti. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus bei iššūkius, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo; • suvokia savo ir kitų ketinimus; • ieško tinkamų sprendimų ką nors 	<p>improvizuoti, aktyviai judėti. Žiūrėti mėgstamus filmukus, vartyti mėgstamiausias knygutes, aptarti iliustracijas.</p> <p>Kurti įvairius žaidimus su savo žaislais, vaidinti, iliustruoti, piešti, kurti albumus, rengti parodas. Pasiūlyti vaikams susitarti ir sukurti statinius, panaudoti įvairius simbolius, įvairias medžiagas. Pristatyti, aptarti statinius, konstrukcijas, klausytis pristatymo, domėtis. Žaisti bendrus žaidimus, dalijantis, pasikeičiant savo žaislais. Dainuoti ir kurti daineles, klausytis, lopšinių, muzikinių kūrinų, mokytis žaidinti, migdyti. Tvarkyti žaislus, knygų lentynas. Diskutuoti, kodėl žaisliukai pyksta, spręsti problemines situacijas. Kurti žaidimo aplinką, tartis, užrašyti vaikų idėjas dėl žaidimo erdvių pakeitimo, atnaujinimo.</p> <p>Surengti meninius projektus: bendradarbiauti su kitomis grupėmis, pasikviesti amatininkę, kurti, gaminti žaislus, tartis su vaikais dėl kūrybinių darbų pristatymo. Išvykti į žaislų parduotuvę, į žaidimų kambarį, kompiuterinių žaidimų saloną, į žaislų fabriką, lėlių teatro muziejų.</p> <p style="text-align: center;">Mano augintiniai</p> <p>Aiškintis, kuo vieni gyvūnai skiriasi nuo kitų, klausytis aiškinimo, pasakojimo, klausinėti, domėtis, aiškintis, liesti, tyrinėti, išreikšti emocijas, kalbėtis. Domėtis iliustracijomis, lyginti, nusakyti požymius, atrasti pažįstamus simbolius.</p> <p>Globoti grupėje gyvūną, domėtis jo priežiūra, elgsena. Ieškoti informacijos apie gyvūnus enciklopedijose, internete, apsilankyti bibliotekoje. Siūlyti kūrybinius projektus savo augintinio pristatymui, įtraukiant šeimą. Aptarti vaikų sumanymus ir idėjų realizavimą.</p> <p>Nuvykti pas draugus, susipažinti su augintiniais, išreikšti savo įspūdžius, pasiūlyti sugalvoti bendrų žaidimų, tartis, laikytis susitarimų. Klausytis grožinės literatūros ir muzikos kūrinų, aptarti, atsakinėti į klausimus, vaidinti girdėtos pasakos siužetą. Pasiūlyti įvairių saviraiškos judesiu būdų, sportuojant, žaidžiant judriuosius žaidimus, vaidinant. Improvizuoti garsus, elgseną vaidinant. Skatinti vaikų kūrybą apie savo augintinius, kurti pasakojimus, eiles, nuotraukų, piešinių albumus, knygeles, savo sumanymus vaizduoti meno kūrinuose, surengti vaikų kūrybos parodas, šventes.</p> <hr/> <p style="text-align: center;">Projekto apibendrinimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • surengti bendrą iškylą su šeima į gamtą; • organizuoti tėvų ir senelių šventę; • surengti kūrybinių projektų pristatymą.
--	---

išbandydamas,
tyrinėdamas,
aiškindamasis,
bendradarbiaudamas;
pradedą numatyti
priimtų sprendimų
pasekmes.

PAŽINIMO

KOMPETENCIJA

Mokėjimas mokytis

Esminė nuostata. Noriai
mokosi, džiaugiasi tuo,
ko išmoko.

Esminiai gebėjimai:

- mokosi žaisdami,
stebėdami kitus
vaikus ir
suaugusiuosius;
- įvaldo kai kurias
mokymosi
strategijas, kurdami,
klausinėdami,
ieškodami
informacijos;
- mokosi spręsti
problemas,
susitariant, išbandant;
- pradeda suprasti
mokymosi procesą.

Kūrybiškumas

Esminė nuostata.

Jaučia kūrybinės laisvės,
spontaniškos
improvizacijos bei
kūrybos džiaugsmą.

Esminiai gebėjimai:

- savitai reiškia savo
sumanymus įvairioje
veikloje;
- ieško nežinomos
informacijos;
- siūlo naujas,

Projektas „Mano darželis“

Aš tarp draugų

Žaisti draugystės žaidimus, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą. Sugalvoti žaidimų dviese, trise ir pan. Žaisti pirštukų žaidimus. Sudaryti mažas grupes ir padėti vaikams užmegzti kontaktą su kitais. Žaisti susipažinimo ir pasisveikinimo, atpažinimo žaidimus. Žaisti juokų žaidimus, sugalvojant vardus, pajuokavimus, pokštus, pasikeitus vardus. Žaisti pirštukų žaidimus. Sugalvoti linksmų žaidimų, užduotėlių, pratimų poromis.

Apsilankyti kitose darželio grupėse ir ten susirasti draugų. Žaisti žaidimus koridoriuje su vaikais ne tik iš savo grupės. Kalbėtis apie draugiškumą, apie pagalbą vienas kitam. Aptarti savo ir draugo pomėgius, pasidalinti su draugu žaislais, vaišėmis. Pasiklausyti skaitomų kūrinių, pasakų, istorijų apie draugiškumą. Aiškinti vaikui nežinomų žodžių prasmę, rodant daiktus, veiksmus, jų paveikslėlius. Sugalvoti situacijų, kurios skatintų kreiptis į draugą: paprašyti pagalbos, padėkoti, skatintų pajusti bendrumo jausmą. Pratintis nesutarimus spręsti žodžiais, derybomis, mainais ir kt. Aptarti grupės taisykles ar susitarimus.

Žaisti vaizduotės, judrius žaidimus, laikytis susitarimų. Skatinti susikurti savitą, jaukią žaidimo aplinką. Švęsti šventes. Apsilankyti pas draugus svečiuose. Sukurti įvairių kūrinių, piešinių apie geriausius draugus. Nupiešti piešinėlį, linkėjimus sergančiam draugui, sugalvoti kitokių pralinksminimo, atjautos būdų, pasiūlyti užsirašyti savo vardą, palinkėjimą. Surengti kūrybos darbų parodėlę.

Kalbėtis apie draugus, draugystę, draugiškumą, išreikšti žodžius emocijomis, gestais, judesiu. Aptarti grupės taisykles, susitarimus. Sugalvoti veiklos, leidžiančios dar geriau pažinti grupės draugą: domėtis kas jam patinka, kas ne, ką mėgsta veikti ir pan.

Atsinešti iš namų mėgstamiausią žaislą, knygą, filmą, pasikeisti šiais daiktais su geriausiu draugu, pasidalinti įspūdžiais. Pasiklausyti skaitomų kūrinių, pasakų, istorijų apie draugiškumą, pabandyti inscenizuoti, atkartoti. Suvaidinti keletą istorijų, situacijų, kurios skatintų kreiptis į draugą: paprašyti pagalbos, susitarti, padėkoti, skatintų pajusti bendrumo jausmą. Svarstyti, diskutuoti, vertinti problemas, spręsti konfliktines situacijas, suprasti vieniems kitus. Mokyti konfliktus spręsti žodžiais, derybomis, susitarimu ir kt.

<p>netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p> <p>Tyrinėjimas <i>Esminė nuostata.</i> Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką; • įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą); mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. <p>Iniciatyvumas ir atkaklumas <i>Esminė nuostata.</i> Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia; • kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais. <p>Aplinkos pažinimas <i>Esminė nuostata.</i> Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį,</p>	<p>Žaisti siužetinius žaidimus, juos plėtoti sugalvojant probleminių situacijų. Susikurti savitą, jaukią žaidimo aplinką.</p> <p>Švęsti šventes. Apsilankyti pas draugus svečiuose, aptarti svečiavimosi etiketą. Parašyti laišką, aplankyti sergantį draugą, sugalvoti kitokių pralinksminimo, atjautos būdų. Surengti parodą “Mano draugo portretas” ir kt.</p> <p style="text-align: center;">Aš grupėje</p> <p>Skatinti vaikus kurti, keisti, gražinti savo grupės aplinką, rūpintis augalais, augintiniais, saugoti, tausoti priemones. Įsirengti naujų žaidimo erdvių, kartu su vaikais, tėveliais atnaujinti grupės aplinką. Diskutuoti apie grupėje globojamus augintinius ir augalus. Aplankyti kitas darželio grupes, tyrinėti jų aplinką, išbandyti įrenginius, žaislus. Sugalvoti bendros veiklos su kitų grupių vaikais.</p> <p>Parduotuvėje įsigyti naujų priemonių. Sukurti simbolinius ženklus, užrašus priemonių vietai žymėti, sukurti ar atnaujinti gimtadienių kalendorių.</p> <p>Kurti eiles, pasakas, dainas ir pan., susietas su grupės pavadinimu. “Išleisti” grupės knygą. Domėtis grupės pavadinimo istorija. Statyti, konstruoti panaudojant įvairiausią “statybinę medžiagą”. Žaisti slėpynių, gaudynių.</p> <p>Tyrinėti, eksperimentuoti su smėliu, vandeniu, sunkiais, lengvais daiktais, biriomis medžiagomis svarstyklėmis ir pan. Eksperimentuoti su šviesa, šešėliais prie šviesos stalo atrandant, lyginant.</p> <p>Žaisti muzikinius žaidimus, klausytis muzikos, muzikuoti. Surengti grupės koncertą, inicijuoti kelių grupių šventę, bendrą projektą. Kurti įvairius meninius darbelius, emblemas, karūnas, simbolius, pritaikyti juos žaidimams, aplinkos kūrimui.</p> <p style="text-align: center;">Aš darželyje</p> <p>Susipažinti su darželio vidaus aplinka: aplankyti grupes, kabinetus, virtuvę, kitas patalpas. Susipažinti su dirbančiu personalu, išsiaiškinti darbuotojų funkcijas. Surengti nuotraukų apie darželio darbuotojus parodą. Žaisti vaidmeninius žaidimus apie darželio darbuotojus.</p> <p>Žiūrėti, vartyti darželio albumus, palyginti, kas pasikeitė, atpažinti darbuotojus, draugus. Kalbėtis apie darželio pavadinimą, istoriją, tradicijas, įsiminti adresą, telefoną, kelią į darželį. Sugalvoti bendros veiklos su kitų grupių vaikais, išsiaiškinti, ką reiškia jų grupių pavadinimai.</p>
--	---

džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminiai gebėjimai:

- įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius;
- apibūdina save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus;
- domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Kiekio supratimas ir skaičiavimas

Esminė nuostata.

Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus.

Esminiai gebėjimai:

- daiktų (realių ar pavaizduotų) kieki apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu;
- sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį; apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje; sudaro, pratęsia įvairias sekas, randa praleistus jų narius.

Forma, erdvė, matavimai

Esminė nuostata.

Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų

Susipažinti su darželio teritorija ir lauko aplinka: stebėti ir aptarti augančius augalus, gyvenančius gyvius, išbandyti lauko priemones ir įrenginius. Žaisti orientacinius žaidimus, naudojantis planais, schemomis. Žaisti judriuosius žaidimus, važinėti triratukais, paspirtukais, dviračiais, riedučiais ir pan., surengti varžybas.

Skatinti vaikus kurti, saugoti, puošti ir puoselėti aplinką: pasodinti augalų, įkelti inkilėlių, ravėti gėlynus, piešti ant grindinio. Aplankyti arčiausiai esančius objektus už darželio tvoros: parduotuvę, mokyklą, stadioną, kalną.

Sugalvoti įvairios veiklos atsižvelgiant į metų laiką, oro sąlygas: rinkti gamtinę medžiagą, eksperimentuoti su smėliu, tyrinėti vabzdžius, stebėti paukščius, žaisti su sniegu ar pan.

Aktyviai dalyvauti darželio šventėse, organizuojamuose konkursuose. Susidraugauti su kito darželio vaikais, apsilankyti greta esančiame darželyje, kito darželio vaikus pasikviesti į svečius. Organizuoti tradicines šventes: Žibintų šventė, Kaziuko mugė, Užgavėnės, Saulutės diena, Švaros diena ir kt.

Projekto apibendrinimas:

- surengti bendrą šventę su kita darželio grupe;
- apsilankyti kitame darželyje;
- organizuoti kūrinėlių parodą;
- organizuoti darželio aplinkos tvarkymo-puoselėjimo akciją.

Projektas „Mano miestas-Kaunas“

Mano namas, kiemas, gatvė, miestas.

Kalbėti apie tai, kur gyvename, kokie mūsų namai, butai, kambariai, kiemas, kas šalia mūsų namo, kokius turime kaimynus, kur gyvena seneliai ar kiti giminaičiai, koku keliu mes keliaujame į darželį. Kurti istorijas apie svajonių namus, apie savo namą, kiemą, kaimynus, išreikšti save meninės raiškos priemonėmis. Surasti savo gyvenamą vietą žemėlapiuose, ieškoti informacijos internete. Surengti išvyką su foto aparatais, fotografuoti miestą, pasidaryti savo miesto nuotraukų foto albumą, aptarti, pasidalinti įspūdžiais.

Domėtis knygelėmis, grožine literatūra, klausytis pasakų, padavimų, istorijų, inscenizuoti, panaudojant savo sukurtą atributiką, priemones. Rengti vaikų žodinės kūrybos šventes, statybinių, konstrukcinių darbų apie savo miestą parodas.

Statyti, konstruoti, daryti maketus, pavaizduojant miestą, kaimą, gamtos

ryšius ir santykius.

Esminiai gebėjimai:

- Skiria daiktų spalvą ir formą, dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje;
- sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose;
- pastebi laiko tėkmės požymius;
- tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus;
- supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai;
- suvokia daiktų tarpusavio ryšius, santykius, padėtį vienas kito atžvilgiu.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sakytinė kalba

Esminė nuostata.

Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminiai gebėjimai:

- klausosi ir supranta kitų kalbėjimą;
- kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis;
- intuityviai junta kalbos grožį.

ir aplinkos vaizdus, aptarti, palyginti kuo skiriasi kaimas nuo miesto, ką dirba žmonės mieste ir kaime. Žaisti judriuosius žaidimus su taisyklėmis.

Rengti piešinių konkursus įvairiomis miesto temomis. Surengti išvykas pas draugus, palyginti daugiaaukščius namus, nuvykti į kaimą ar prie statomo, restauruojamo namo.

Profesijos ir darbovietės

Kalbėti apie žmonių profesijas, apie švietimo, sveikatos, prekybos, transporto, kultūros, gamybos įmones, apie tėvelių, kitų artimųjų darbovietes. Apsilankyti tėvelių darbovietėse, rengti susitikimus su įvairių profesijų žmonėmis.

Susipažinti su įstaigų reklaminiiais lankstinukais, įmonių katalogais. Sukurti savo tėvų darbovietės katalogus, susiskirstant į grupes, susitariant dėl vaidmenų, veiksmų, bendros veiklos.

Žaisti kūrybinius žaidimus apie profesijas, inscenizuoti, panaudojant priemones, pasigaminant atributiką. Keisti žaidimo vietą, laisvai judėti, sukuriant įvairius pratimus, kūno judesius Pasiūlyti vaikams pakeisti grupės aplinką, sukurti žaidimo erdves.

Transportas ir technika

Kalbėti, diskutuoti apie tai, kokiomis transporto priemonėmis naudojamės dažniausiai. Pasidalinti įspūdžiais apie labiausiai patinkančią priemonę, klausytis kalbančiojo. Žiūrėti vaizdo įrašus apie susisiekimo priemones, techniką. Aptarti, kokiomis susisiekimo priemonėmis naudojasi kauniečiai ir kurios yra tik Kaune, kokia technika reikalinga kaime. Susieti žmonių profesijas su jiems reikalinga technika. Ieškoti informacijos enciklopedijose, internete.

Skaityti kūrinius, kalbėti apie elgesį gatvėje, spręsti įvairias problemines situacijas. Surengti išvyką, stebėti suaugusių veiksmus, elgesį, aiškintis situacijas, mokytis tinkamai elgtis Keliauti autobusu, traukiniu, troleibusu. Apsilankyti statybų aikštelėse, technikos aikštelėse. Susipažinti su gyvūnais, kurie padeda keliauti.

Kurti ir žaisti kūrybinius žaidimus, pritaikant įgytą patirtį kitų veiklų metu, panaudojant įvairias medžiagas bei technikas. Piešti transporto modelius, gaminti maketus, pavadinti, apibūdinti, įsirengti žaidimo erdves. Organizuoti kartu su šeimos nariais žaislinių mašinų, modeliukų, vaikų darbų parodas.

Įžymios Kauno vietos ir žmonės

Kalbėti apie tai, kuo įžymus, savitas mūsų miestas, kuo jis skiriasi nuo

<p>Rašytinė kalba <i>Esminė nuostata.</i> Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius; • pradeda skaitinėti. <p>SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA</p> <p>Fizinis aktyvumas <i>Esminė nuostata.</i> Noriai, džiaugsmingai juda. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • koordinuotai, išlaiko pusiausvyrą, eidamas, bėgdamas, šliauždamas, ropodamas, lipdamas, šokinėdamas; • spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika. <p>Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai <i>Esminė nuostata.</i> Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus- 	<p>kitų Lietuvos miestų. Susipažinti su miesto simboliais: Žiūrėti ir aptarti albumus, domėtis knygomis, ieškoti informacijos internete, klausytis pasakojimų apie garsius architektūrinius pastatus ir paminklus. Kurti įvairiomis dailės priemonėmis savo esamą arba įsivaizduojamą miestą, išreikšti savo vaizduotę žodžiais, sukurti pasakojimus, eilėraščius, laisvai judėti, improvizuoti judesiais. Kurti trumpas sceneles su žodžiais be žodžių, susitarti dėl vaidmenų, siužeto, gaminti atributiką, pakvietimus, skelbimus. Išvykti į gamtą, rengti plenerus, plėtoti vaikų, tėvų pasiūlytus sumanymus, idėjas. Rengti sportines estafetes, rungtis, žaisti šeimos laisvalaikio žaidimus, judėti poroje, rikiuotėje, greta, laikytis taisyklių.</p> <hr/> <p>Projekto apibendrinimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dalyvauti miesto renginyje, akcijoje; • pamatyti miestą iš aukštai; • surengti išvyką traukiniu. <p style="text-align: center;">Mano šalis -Lietuva <i>Mano gimtinės praeitis ir dabartis. Lietuvių papročiai, tradicijos.</i></p> <p>Kalbėtis apie gimtinę “Lietuvą”, prisiminti šalies atributiką, tyrinėti Lietuvos žemėlapi, rasti savo šalį, jos vėliavą pasaulio žemėlapyje. Klausytis pasakų, eilėraščių, legendų, dainelių apie Lietuvą. Vartyti enciklopedijas knygeles, žurnalus foto albumus, aptarti iliustracijas, paveikslus. Žiūrėti dokumentinius filmus apie Lietuvos gamtą, kraštovaizdį. Kalbėtis apie kaimą ir miestą: žmonių darbus, gamtą, kraštovaizdį, gamtosaugą. Pasižvalgyti interneto puslapyje www.Lietuva.lt Pabuvoti Kauno pilyje, Rotušės aikštėje, Kauno karininkų Ramovėje, Katedroje, Karo muziejuje aptarti architektūrą, papasakoti apie senovę. Pasikalbėti, kas saugo Lietuvą dabar, susitikti su kariais.</p> <p>Klausytis muzikos, gamtos garsų, lietuvių kalbos tarmių įrašų. Eiti lietuvių liaudies ratelius, žaisti liaudiškus žaidimus, dainuoti liaudiškas dainas.</p> <p>Spalvinti, piešti, kopijuoti valstybės ženklus simbolius, pašto ženklus, pinigus. Dailinti, dekoruoti, puošti ornamentais savo darbelius, molio lipdinius. Išbandyti įvairius amatus: lipdyti, austi, pinti, rišti, karpyti ir kt.</p> <p>Žaisti didaktinius žaidimus apie Lietuvą. Kurti eilėraščius, istorijas ir savitą tautosaką apie savo šalį. Kurti siužetus, pasiskirstyti vaidmenimis, improvizuoti, išreikšti save judesiu, kurti pasakojimus, iliustruoti. Keliuoti į Rumšiškių liaudies ir buities muziejų, antikvaro parduotuves,</p>
---	---

<p>apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prižiūri savo išorę-prausiasi, šukuojasi; • saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje. <p>MENINĖ KOMPETENCIJA</p> <p><i>Estetinis suvokimas</i> <i>Esminė nuostata.</i> Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus; • grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba; • žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais, vertinimais. <p><i>Meninė raiška</i> <i>Esminė nuostata.</i> Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. <i>Esminiai gebėjimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, 	<p>muzikos instrumentų muziejų.</p> <p>Švęsti tradicines kalendorines šventes, surengti vakaronę, konkursą su šeimos nariais. Surengti šeimos narių meninių darbų, rankdarbių parodėlę.</p> <p style="text-align: center;"><i>Mūsų miestai ir kaimai</i></p> <p>Dalintis įspūdžiais, patirtais keliaujant po Lietuvą ir kitas šalis, žiūrėti atsineštas nuotraukas. Tyrinėti Lietuvos žemėlapi, rasti aplankytas vietas. Pasakoti apie tai, kur kas atostogauja, kas turi kaimą, sodą, sodybą.</p> <p>Susipažinti su Lietuvos miestų atributika, tyrinėti, kas pavaizduota herbuose, vėliavose. Žaisti žaidimus, įsimenant miestų pavadinimus. Žiūrėti dokumentinius filmus apie Lietuvos gamtą, kraštovaizdį. Kalbėtis apie kaimą ir miestą: žmonių darbus, gamtą, kraštovaizdį, ieškoti žinių, informacijos vartant enciklopedijas, žurnalus, laikraščius, žemėlapius. Žaisti didaktinius žaidimus, skirti miesto ir kaimo ypatumus.</p> <p>Klausytis skaitomų tautosakos ir grožinės literatūros kūrinėlių, sakmių, padavimų. Sekti pasakas. Pasakoti legendas. Kurti pasakojimus, eilėraščius, daineles apie savo miestą, senelių sodybą, žemdirbius ir kt. Šokti liaudies šokius, ratelius. Piešti, tapyti, aplikuoti pagal vaikų sumanymus. Surengti vaikų darbų ir kūrybos parodėles.</p> <p style="text-align: center;"><i>Gamta</i></p> <p>Kalbėtis, diskutuoti apie tai, kad žemėje gyvena įvairiausi gyvūnai, auga įvairūs augalai, kodėl ir kokie gyvūnai Lietuvoje gyventi negali, kokie gyvūnai gyvena žemėje, po žeme, vandenyje, kokių yra gyvūnų (laukinių, naminių, pavojingų, plėšrių), iš kur atsiranda paukščiai. Žiūrėti enciklopedijas, vartyti, skaityti knygas apie gamtą, kraštovaizdį. Susipažinti su Lietuvos Raudonąja knyga, susitikti su gamtosaugininkais, eiguliais. Aptarti Lietuvos klimata, oro sąlygas. Stebėti įvairius gamtos reiškinius, atsižvelgiant į metų laiką: debes, lietu, vaivorykštę, vėją, sniegą ir pan. Pildyti orų kalendorių. Keliauti į parką, mišką, prie vandens telkinių. Rinkti gamtinę medžiagą, kurti iš jos darbelius. Tvarkyti aplinką.</p> <p>Kalbėtis apie vandens telkinius, upes, ežerus, Baltijos jūrą, aptarti elgesio prie vandens ir gamtoje taisykles. Atsinešti nuotraukų apie atostogas gamtoje, jas aptarti, palyginti. Klausytis grožinės literatūros, pasakų ir padavimų, tautosakos apie gamtą.</p> <p>Sodinti ir prižiūrėti kambarinius ir lauko augalus, stebėti vabzdžius ir kitus gyvius gamtoje, globoti augintinius. Eksperimentuoti su gamtinėmis</p>
--	---

patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	medžiagomis: plukdyti, matuoti, lyginti, sverti. Žaisti pažintinius, judriuosius, muzikinius žaidimus. Klausytis gamtos garsų įrašų, klasikinės muzikos. Žaisti atsipalaidavimo, nusiramavimo žaidimus. Vaidinti apie žvėris, paukščius, vabzdžius ir pan., imituoti garsus, judesius. Projekto apibendrinimas: <ul style="list-style-type: none"> • surengti aplinkos tvarkymo akciją; • išvyką su tėvais į gamtą; • aitvarų, vėjo malūnėlių šventę.
--	--

Ugdymo aplinka ir priemonės

Ugdymo(si) aplinka yra neatsiejama ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo programos tikslo. Kuriam aplinka sudaro sąlygas skleistis kiekvieno vaiko kritiniam ir kūrybiniam mąstymui, kūrybiškumui, vaikai skatinami patirti kūrybos džiaugsmą, spręsti problemas, reikšti savo nuomonę. Aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių (taip pat ir specialiųjų ugdymosi priemonių), skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, vaizduotę. Ugdymo aplinkoje yra įrangos ir ugdymo(si) priemonių, pritaikytų ir berniukams, ir mergaitėms. Vaikams žaisti, bendrauti sudaromos sąlygos ir už grupės ribų, tam panaudojamos ir kitos patalpos. Vaikai susipažįsta tarpusavyje, kuria bendrus žaidimus, mokosi orientuotis darželio aplinkoje.

Grupių baldai, įranga ir ugdymo priemonės, grupių erdvės, kitos patalpos, žaidimų aikštelės yra patrauklios, estetiškos, saugios ir patogios. Vidaus patalpos yra ergonomiškos, tinkamai apšviestos, vėdinamos, jose palaikoma tinkama temperatūra.

Kasdieninių gyvenimo įgūdžių ugdymuisi naudojamos priemonės stalo serviravimui, aplinkos puošimui, higienai užtikrinti. Žinias ir patirtį apie sveiką gyvenseną vaikai įgyja nuolat veikdami: gamina įvairius patiekalus, susipažįsta su maisto produktais. Šiam procesui vykdyti įsigijami daiktai, medžiagos, įrankiai, buitinė technika ir įrengimai, knygos, plakatai, audio, video įrašai. Žmogaus kūno tyrinėjimui naudojami muliažai, plakatai, didaktiniai ir stalo žaidimai, konstruktoriai.

Judėjimo poreikį tenkinti padeda įrengimai, esantys grupių aplinkoje ir lauke (kompleksai su skersiniais, virvėmis, gimnastikos žiedais, kopėtelėmis, čiuožyklomis, sūpynėmis, nameliai su kopėtelėmis ir čiuožimo kalneliais, sveikatingumo takeliai iš įvairių faktūrų (akmenukų, pjuvenų, medžio ritinėlių, augalų labirintai ir kt.) medžiagų, krepšinio, futbolo, judrių žaidimų aikštelės. Lauko aplinkoje ir vidaus patalpose (grupėse, salėje) naudojamos sporto priemonės: kamuoliai, virvutės, batutai, paspirtukai, triratukai, dviračiai, šokdynės, rogutės, trikrepšiai, futboliuko vartai ir kt.

Bendravimo situacijų kūrimui, problemų sprendimui naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo, konstrukciniai žaidimai, atributika siužetiniams žaidimams. Kuriamos uždaros erdvės: dviejų aukštų nameliai, spintelių bei lentynų pertvaros, palapinės, širmos, kurios užtikrina saugų judėjimą, padeda atsiriboti nuo kitų, kai vaikui to norisi, rinktis žaidimo vietą, priklausomai nuo vidinės būsenos ar nuotaikos.

Kuriamos erdvės tyrinėjimams ir eksperimentams. Naudojamos priemonės, skatinančios vaikų savaiminę veiklą, iniciatyvas, norą pažinti, atrasti. Tai „šviesos“, „smėlio“ stalai, dėžės, įvairios lempos, šviestuvai, prožektoriai, padidrinimo stiklai, akiniai, lupos, svarstyklės, matavimo prietaisai, garso išgavimo priemonės, cilindrai, pašto dėžutės, šviesos projektoriai ir kt. Vaikų veiklai pasitelkiamos įvairios techninės priemonės: muzikiniai centrai, telefono, kasos aparatai, mikroskopai, spausdinimo mašinelės.

Naudojamos informacinės technologijos: kompiuteriai, interaktyvi Smart lenta, vaizdo kameros, fotoaparatai. Vaikai patys ar su kitų pagalba tyrinėja, atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, padidėja jų matematinio ugdymosi galimybės – vaikai mokosi grupuoti, lyginti, apibendrinti, klasifikuoti. Grupėse įdiegtas internetas, kurio pagalba vaikai gali ieškoti informacijos, žaisti kompiuterinius žaidimus.

Komunikacinei veiklai pasitelkiamos informacinės priemonės: bibliotekėlės (pasakų, spalvinimo, užduotėlių knygos, vaikiškos enciklopedijos ir kt.), spaudiniai (plakatai, stalo, konstrukciniai žaidimai ir kt.), skaitmeninės priemonės (paruoštukai, įrašai, kompiuteriai ir kompiuterinės programos, kompiuteriniai žaidimai, ugdomieji, animaciniai filmai ir kt.), meninės raiškos priemonės (antrinės žaliavos, dailės priemonės, knygos, paveikslai, parodos), įvairios išvykos. Organizuojamos edukacinės programėlės vaikams suteikia naujų įspūdžių, kurie skatina vaikus kalbėti, reikšti mintis.

Vaikų meninei, kūrybinei veiklai kuriama saviraišką žadinanti aplinka. Naujos patirties vaikai įgyja lankydami parodas, teatrus, renginius, susitikdami su meno žmonėmis, stebėdami meninių kolektyvų pasirodymus. Vaikų meninei raiškai naudojamos įvairios faktūros medžiagos, dailės priemonės, muzikiniai instrumentai, garso ir vaizdo įrašai, teatro priemonės, atributika, dekoracijos erdvių įsirengimui. Priemonėms sudėti naudojamos spalvingos, estetiškos žaislų lentynos, dėžės, krepšiai.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus ir daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų.

Vertindami ugdymo pasiekimus siekiame:

- pažinti vaiką ir jo individualybę;
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes;

- nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos;
- informuoti tėvus ir siekti bendradarbiavimo;
- pamatyti ir įvertinti savo darbo veiksmingumą.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių auklėtojos. Vaiko pasiekimų vertinime dalyvauja tėvai (globėjai) ir patys vaikai. Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja lopšelio-darželio švietimo pagalbos specialistai. Jie teikia rekomendacijas grupių auklėtojoms, tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromos individualios programos vaikams, kuriems ugdymo turinys pritaikomas.

Pirminis vaiko pažinimas prasideda nuo pokalbių su tėvais (globėjais) apie vaiką. Vaikui pradėjus lankyti įstaigą, išsiaiškinami tėvų (globėjų) lūkesčiai, surenkama jų nuomonė apie vaiko gebėjimus, individualius ypatumus. Pedagogai vertina vaiko gebėjimus pagal visas ugdymo sritis, nustato vaiko pasiekimų žingsnelius ir silpniau išreikštus gebėjimus.

Informacija apie kiekvieno vaiko pasiekimus ir pažangą renkama viso vaiko ugdymosi įstaigoje metu. Su vaiku aptariama, kas jam sekėsi, kas buvo sunku, ką jis sužinojo, kaip jautėsi. Po pirmo ir antro pusmečio atliekama surinktos informacijos apie vaiko pasiekimus ir pažangą analizė. Atsižvelgdama į vaiko pasiekimų rezultatus, auklėtoja planuoja tolimesnį vaiko ugdymą(si). Vaiko pasiekimai aptariami su tėvais (globėjais) individualių pokalbių metu.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- Pokalbis su vaiko tėvais (globėjais), siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo(si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą.
- Pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo ar kito vaiko veiklą.
- Stebėjimas – pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.
- Vaikų veiklos rezultatų analizė (kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašų analizė, vaiko veiklos nuotraukos su aprašais, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai ir kt.).

Vaiko ugdymo(si) pasiekimai dokumentuojami ir kaupiami „Vaiko aplanke“. Į aplanką dedamas pedagogų ir tėvų vertinimas apie vaiko pasiekimus, pačių vaikų mintys, pedagogų atliktų stebėjimų apibendrinimai ir išvados, tikslingai atrinkta vaiko pažangą ir pasiekimus rodanti informacija, vaiko dailės ir kiti darbeliai.

Vaikui pereinant į priešmokyklinio ugdymo grupę, įvertinami jo gebėjimai ir pasiekimai, įgyti per visą ikimokyklinį laikotarpį. Ši informacija perduodama priešmokyklinio ugdymo pedagogui.

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I – 983.
3. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 08 20 nutarimas Nr. IX- 1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52 – 2316).
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 04 18 įsakymas Nr. ISAK – 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52 – 1752).
5. Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa. ([www.smm.lt/ugdymas/docs/2007-02-07- ISAK – 179 pdf](http://www.smm.lt/ugdymas/docs/2007-02-07-ISAK-179.pdf)).
6. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. – V.: Leidybos centras, 1993.
7. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Monkevičienė O. (sud.). – V.: Minklės leidyba, 2001.
8. Ankstyvasis ugdymas. Einon D. V. – UAB“Egmont Lietuva“,1998.
9. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. – V.: Leidybos centras, 1993.
10. Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. I dalis Monkevičienė O. – V.: Leidybos centras, 1995.

11. Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. II dalis. Monkevičienė O. – V.: Leidybos centras, 1995.
12. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Bakūnaitė J. – V.: Eugrimas, 1998.
13. Raidos psichologija. Žukauskienė R. – V.: Margi raštai, 1998.
14. Artyn vaiko / Egmonto projektas vaikų darželiams. – V.: Polilogas, 1997.
15. Projektų metodas ugdymo procese. Mokslinės praktinės konferencijos medžiaga / Kiseliovas A.(sud). – Š.: Šiaulių universitetas, 2002.
16. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. Saugėnienė N. – K.: KTU, 2003.
17. Projektų metodas ugdymo praktikoje. Tamošiūnas T. – Š.: Šiaulių universiteto leidykla, 1999.
18. Demokratiškos pedagogikos matai / Ch.R.Mathiasen, E.Staerfeldt (sud.).-V.:Ciklonas, 2005
19. E.Staerfeldt, Ch.R.Mathiasen. Pedagogika ir demokratija.-V.:Aidai,1999.
20. Klimka L., Kazlauskas R. ir kt. Po tėviškės dangum.-V.: Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutas,1997.
21. Kaffemanienė I., Burneckienė I. Specialiųjų poreikių vaikų žaidimo gebėjimų ugdymas.- Š.:Šiaulių universiteto,2001.
22. Becker-Textor Ingeborg. Kūrybiškumas vaikų darželyje.-V.: Presvika,2001.
23. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje.:V.:Kronta,1998.
24. Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje.-Š.:Šiaurės Lietuva,2001.
25. Čiurlionytė J. 30 dainelių mažiems vaikams.-V.:Muzika,1990.
26. Grabbet R. Didžioji spalvota žaidimų knyga. – V.: Mūsų knyga, 2000.
27. Grinevičienė N. Mažylių žaidimai. – K.: Šviesa, 1999.
28. Grinevičienė N., Jarovaitienė R. Tradiciniai žaidimai. – K.: Šviesa, 1997.
29. Steišūnienė J. Dainuojantys pirštai.-V.:Tropikų vabzdys,2002.
30. Didžioji vaikų žaidimų ir darbelių knyga. Bertrun Jeitner-Hartmann (sud.) -V.:Lektūra,2000.
31. Jums, mažieji. Glebuviene V., Matutis A.(sud)- K.: Šviesa,1981.
32. Mažųjų skaitiniai. Glebuviene V., Matutis A. (sud) -K.:Šviesa,1986.
33. Saulės kelias. Gražienė V.(sud.) -K.: Šviesa,1994.
34. Utz A., Martin J. Įdomieji bandymai.-V.:Lektūra,1999.
35. Pas motulę augau. Čepienė L.-V.,“Alka“,1990.
36. Diane trister Dodge, Laura J. Colker, Cate Heroman. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas.- „Presvika“, 2007.
37. Diane trister Dodge, Sherrie Rudick, Kai – lee Berke. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas - „Presvika“, 2008.
38. Projektų metodo pagrindai. Gražienė V.– V.:„Gimtas žodis“, 2009.
39. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. – V., Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
40. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje . Szarkowicz D. – Thomson Social Science Press, 2011.
41. Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa – <http://www.smm.lt/uploads/documents/gyvenimo-igudziu-programa>.
- 42.Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas – V., Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
- 43.Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa – V., Švietimo aprūpinimo centras, 2014.